

Преклузивни рок и рок застарелости.*

Живојин М. Перић и Др. Драгољуб Аранђеловић.

I.

1. У Приватном Праву разликују се две врсте рокова: материјално-правни рокови, чија правила излаже Материјално Право, и рокови формално-правни којима се, опет, бави Формално (Процесно) Право.

2. Материјално-правни рокови су или а) Преклузивни рокови (Ausschluss- oder Präklusivfristen) и в) Застарелост (Verjährung) односно одржај (Ersitzung). И једни и други рокови имају ту сличност међу собом што се, у оба случаја, протеком рока губи дотично право: после њега, правно овлашћење закон више не признаје подмету (субјекту) овлашћења. Сличност им је и у томе што су законске одредбе о дужини тих рокова императивнога карактера, како за власт (која их не може ни скратити ни продужити) тако и за појединце (који, тако исто, не би могли, својим уговорима, те рокове начинити краћим ни дужим нити их се уопште унапред одрећи: в. § 950. Грађ. Законика: „Застарелости напред се одрећи нико не може, нити може дуже време уговорити, него што је законом прописано“: ово вреди, разуме се, и за одржај као и за преклузивне рокове, а по §§ 13. и 538. Грађ. Законика). Све што може бити то је да се заинтересовано лице не користи протеком рока, да се прећутно одрече права да тај протек истакне и да тако, следствено, призна противној страни оно овлашћење (Vefugnis) које би иначе, протеком рока, било престало: суд нема власти да, по званичној дужности, истиче протек рока: ако је оно горе ius praescriptum vel prohibitivum (ius cogens), ово последње то није већ је само ius dispositivum. (За застарелост односно одржај в., н. пр., овде § 949. Грађанскога Законика: „Странкама стоји на вољу употребити застарелост или не употребити. И суд, ако се стране на застарелост не позову, сам по себи, неће је у призрење узети“, што вреди, разуме се, и за одржај). То исто треба применити и на пре-

клузивне рокове, мада, у аустриској јуриспруденцији, има и противних одлука, т. ј. да су прописи о преклузивним роковима и у овом погледу ius cogens, (в., на пр., Entscheidung Slg. X. N. 3952.: „Praeklusivfristen sind von Amts wegen zu wahren“, наведено код Dr. J. Krainz- Dr. L. Pfaff- Dr. A. Ehrenzweig, System des österreichischen allgemeinen Privatrechts, Bd. I. Wien, 1913. S. 372. Anm. 57.).

3. Али иначе постоје важне разлике између ових двеју врста рокова, преклузивних рокова и рокова застарелости, а на име: а) Правила о прекиду (Unterbrechung) и обустави (Hemmung) застарелости одн. одржаја, §§ 942 à 945. Грађ. Зак., не примењују се на преклузивне рокове, и б) Ако после навршења застарелости (Verjährung), као што се обично узима у теорији и у законодавству, остаје ипак на терет дужника природна обавеза (obligatio naturalis), због чега, на пр., ту не би могло бити примене §-а 902. Грађ. Зак. (condictio indebiti), код преклузивнога рока, када се он пропусти, не остаје никаква обавеза па, дакле, ни природна (зато би ту могла бити condictio indebiti).

4. Отуда се поставља питање, када је реч о једном праву законом ороченоме (befristetes Recht): да ли је то преклузивни рок или застарелост (одржај), т. ј. питање: који су и какви знаци преклузивнога рока а који и какви знаци застарелости (одржаја)? Питање, у теорији, веома спорно као и у позитивном праву, пошто се законодавац, обично, постављајући правне рокове, не изјашњава есплиците о томе: да ли је дотични рок преклузивни или само застарелост (одржај). Узима се да је рок сигурно преклузиван, када је, за одржање ороченога права, довољна и само каква извансудска радња (изјава), н. пр. опомена (Einmahnung) или пријава (Meldung, Anmeldung), али тешкоћа настаје онда када је, за очување ороченога права, потребна и сама судска (процесна) радња, акат, специјално тужба (Klage): је ли то преклузивни рок или застарелост resp. одржај? (В. овде Dr. J. Krainz- Dr. Pfaff- Dr. A. Ehrenzweig, op. cit., Bd. I., S. 371.).

* Извод из једног датог правног мишљења поводом тумачења чл. 27. Закона о Правној Ликвидацији Стања Створеног Ратом. Уред.

5. Могло би се, мислимо, код овога питања овако резоновати: законодавац, установљавајући субјективна права, ова, по правилу, *не орочава* већ допушта да она постоје и да се могу вршити *ad infinitum* [као, н. пр., права из §-а 925. Грађ. Законика и право својине, које се, такође, не губи неупотребом (non-usus-ом): оно се може изгубити само одржањем (узукапијом) од стране трећег лица] односно све дотле док не би застарела (а ако се онај у чију корист постоји застарелост овом не користи, онда и даље). Али, код извесних права, законодавац, установљавајући их, *орочава их, специјално и изречно*, и то су онда преклузивни рокови (без обзира на то да ли је за одржање тих права довољна извансудска изјава или је нужно и само обраћање на суд). Тако, н. пр., преклузивни су рокови, у нашем Грађ. Законику, они из §§-а 94. Б. 3.), 128. (одрицање патернитета, *Bestreitung der Vaterschaft, l' action en désaveu*), 240., 303. а. (код *Pauliana actio*), 506. (право на исправку деобе извршене поравнањем), 510. (право на протестовање против једног акта располагања предузетога неовлашћено од стране задружнога старешине), 673. (право законскога прекупа), 840. (код јемства). Или још, н. пр., рокови код права заштите (*Gewährleistung*) у Аустр. Грађ. Законику (од три године, шест месеци и шест недеља: § 933., Новела III., § 125., и *Verordnung des Justizministers über die Vermutungsfristen bei Viehmängeln* од 10. XI. 1916. год.).

6. Рокови у Формалном Праву који су законом одређени сви су *преклузивни*: они не потпадају под специјалне прописе о застарелости (одржају). Разлика је, пак, између њих и преклузивних рокова у Материалном Праву у томе што, после истека ових, *орочена приватна субјективна права ишчезавају потпуно*, док то *не мора* бити последица пропуштања једног процесног преклузивног рока. Разуме се да ће, врло често, ово пропуштање повући за собом и губитак самог материалног права (н. пр., ако се штићеник не позове, у одговору на тужбу, на заштиту — чл. 112. Уредбе, сада Закона, о Убрзању Рада код Судских и Иследних Власти — он губи право тражити, од заштитника, накнаду штете у случају евикције), али може материално право остати и после протекла процеснога преклузивног рока: н. пр., парничар који је пропустио изјавити незадовољство или жалбу у року од петнаест дана (§§ 312., 323. Грађ. Суд. Пост.), може, ако стоји који од узрока

поновљења спора (§. 426. Грађ. Суд. Пост.) у новој парници очувати оно материално право које је у првој, пропуштењем рока за правно средство, било изгубљено.

Специјално напомињемо да се, разуме се, ни ови рокови, као у опште преклузивни рокови, не могу ни продужити ни скратити нити би, у том погледу, што вредео противни споразум странака (§ 13. Грађ. Закона, § 99. тач. 1. Грађ. Суд. Пост.). Ти рокови, затим, теку и против неспособних лица. (У осталом, по §-у 928. е. Грађ. Законика, и саме кратке застарелости из §§-а 928. а. до 928. д. Грађ. Законика теку, противно §-у 942. ист. Зак., и против неспособних лица, и ако она не би имала свога заступника, законскога или судом постављенога, тудора). Код нас, дакле, у опште не постоји установа која је нормирана §§-има 128. и 129. Аустр. Грађ. Суд. Пост. (од год. 1896.), али ни у овом Законику не могу се, од стране суда, реметити ни у ком случају *строги рокови*. (Изузевши *restitutio in integrum*: § 146. Аустр. Грађ. Суд. Поступка, чега, такође, нема у нашем Праву).

II.

1. Несумњиво је да је рок из чл. 27. Уредбе (сада Закона, по чл. 130. Устава од 28. Јуна, 1921. год.) о Правној Ликвидацији Стања Створенога Ратом од 21. Јуна, 1920. год. (са Изменама и Допунама од 15. Јула, 1921. г.: то је дан њиховога ступања на снагу) *формално-правни рок*: ту се не прописује само у коме року ће се предузети извесна *процесна радња*, извесни процесни *акат*, већ, шта више, прописује се рок за предузимање *целе једне судске процедуре*, оне која је наведеном Уредбом (Законом) нормирана.

2. Отуда, то је један *преклузивни* (формално-правни) рок, из чега проистичу ове, већ познате, последице: а) њега не може суд ни продужити ни скратити; б) односно његовога трајања странке не могу правити никакве уговоре; в) На њега се не односе прописи о прекиду и обустави застарелости (једино би се на преклузивне рокове из формалног права применио § 944. Грађ. Зак.: „Кад суда у земљи не би било...“, што се специјално тиче законâ о мораториуму: али ови закони се примењују и на преклузивне рокове из Материалног Права, у колико је, наравно, за очување *ороченога права потребна каква процесна радња*), па, дакле, ни пропис §-а 942. Грађ. Зак., без обзира на то што неспособно лице не би имало свога заступника.

3. Каква је последица пропуштања рока из чл. 27. речене Уредбе? Најпре, то пропуштање не лишава дотичну страну права да може, и после истека рока из чл. 27., водити парницу по Општем Грађ. Суд. Поступку. Законодавац није хтео овде, за случај пропуштања рока, одузети странци и само материално право у питању; и у опште, када законодавац прописује какав процесни преклузивни рок, он оставља недирнуто само материално право: ово остаје, и после истеклога рока, осим, разуме се, као што смо већ горе казали, ако, посредним путем, власник права не би и само материално право, пропуштањем рока, изгубио. Када законодавац установи једном неко материално право, он га више другим одредбама не одузима, осим ако би то већ изречно казао, и нејасни прописи законски имају се ту тумачити у корист а не против власника. Онако исто као што се не смеју чинити претпоставке (Vermutungen) да се је појединац један одрекао свога права (он n'est jamais présumé renoncer à son droit, веле француски правници), не смеју се такве претпоставке чинити ни код законодавца, у колико је реч о одузимању права која је једном

он признао појединцима. Најзад, Уредба од 6./VI-1920 године дошла је да појединцима, доведенима у тежак положај за утврђивање њихових материалних права дугим ратом, помогне у т м погледу, давши им олакшице за прибављање доказа, што, разуме се, значи да им, овим, није ни најмање дирнуто у њихово право да воде, по истим предметима, спорове и по Обичном Судском Поступку, било после истека рока из чл. 27. било, ако хоће, и пре тога.

4. Наравно, ако је пропуштањем рока из чл. 27. појединац изгубио могућност да, по Редовном Грађ. Суд. Поступку, докаже своје право (јер се у овом Поступку не могу употребити она изванредна доказана средства која допушта Уредба од 1920. год.), он ће бити од свога потраживања одбијен, по правилу астоге *non probante reus absolvitur*. (У праву се сматра да оно што не може да се докаже и не постоји: немати доказа исто је, у резултату, као и немати право). У осталом, као што смо већ горе приметили, губитак преклузивнога рока може, у опште, да има за индиректну последицу и сам губитак материалнога права.

Право прекупа — *Jus protimiseos*.

Рад. М. Никодијевић, судија варошког суда.

(Наставак.)

2. Право прекупа је изузетно право.

Из тога што је право прекупа ограничење права својине, као једног општег принципа, излази да је право прекупа изузетно право, т. ј., да постоји само тамо где је изречно законом предвиђено, или вољом странака уговорено. Право прекупа се, дакле, никад не претпоставља.

Да је право прекупа изузетно право, види се јасно из тога, што је и Уставом и Грађанским Закоником усвојено правило, да је сваки човек апсолутни господар своје ствари, да њом може располагати по својој вољи, те је, дакле, и продати коме он хоће. Па када се то опште правило по каткад ограничава онда је то несумњиво само изузетно.

Та карактерна црта права прекупа, то, дакле, да се оно појављује само као изузетак има свога значаја при тумачењу законских прописа и уговорних одредаба, који говоре о праву прекупа.

Према начелу: *exceptiones sunt strictissimae interpretationis*, сваки сумњиви законски пропис или сумњива уговорна одредба о праву прекупа имала би да се тумачи рестриктивно а не екстензивно; тумачило би се, дакле, увек у смислу неограничености а не ограничености својине.

На то гледиште, да је право прекупа изузетно право, сасвим правилно и у духу закона, стао је и Касациони Суд, у својој одлуци О. С. од 10. фебруара 1879. године, Број 2710, која гласи: „Законским прописима, по којима се неким лицима даје горње право на откуп, није то главна мисао, да сопственик буде ограничен у праву сопствености и у располагању с истим, но се истим прописима даје изузетно право неким лицима према сопственику, те се стога и прописи о том изузетном праву морају узети у најстрожијем смислу, нити им се може давати шире значење на штету сопственика“. Готово исте

www.сaдржинe и истoгa смислa је и О. О. С. К. С. од 10. маја 1906. године, Број 4/24. (Ж. Перић, ор. cit. стр. 165. и Г. Никетић, Грађански Законик, страна 386., код § 670.).

Какво је право право прекупа?

Питање се овде поставља у том смислу, да ли је право прекупа стварно право или тражбено, односно лично право? Од одговора на то питање зависи и то: какво ће дејство извршеног права прекупа бити; на један би начин дејствовало право прекупа као лично право, а на други начин ако би оно било стварно право. И последице извршеног права прекупа би биле разне према томе да ли је оно лично или стварно право.

Ми знамо да је стварно право такво право које не води рачуна о овој или оној личности, већ да је оно везано за извесну ствар и као такво вреди erga omnes. Лично право је, пак, такво право, које је везано за неку личност и које дели судбину баш те личности, па због тога и вреди само inter partes.

Питање је сада да ли је право прекупа стварно и да ли као такво вреди erga omnes, или је лично и вреди само inter partes. Када се то питање поставља мора се имати у виду, да постоје две врсте права прекупа: законско и вољно право прекупа и да код овог последњег предмет могу бити како непокретне, тако и покретне ствари.

Да видимо прво: *какво је право законско право прекупа?*

Изворник нашег Грађанског Законика, Аустријски Грађански Законик, зна само за уговорни прекуп и он је јасно определио, када је тај прекуп стварно, а када лично право. У §-у 1073. он се овако изражава: „Право прекупа обично је лично право. У погледу непокретних добара оно се може уписивањем у јавне књиге преобразити у стварно право. (Аустријски Грађански Законик, превод Г. Др. Драг. Аранђеловића, страна 293.) Дакле, по Аустријском Грађанском Законику је право прекупа лично право, али када су у питању непокретна добра, то се право преобраћа у стварно на тај начин, што се уписује у баштинске књиге. У баштинске књиге се уписује због тога, што је то онда законска претпоставка, да је то право свакоме познато, због чега оно и вреди erga omnes (принцип јавности, Publicitätsprinzip). Као што се види, ако је право прекупа нормирано на тај начин, да се законски претпоставља, било што је тако закон наредио, или

што је уписано у баштинске књиге, да је оно свакоме познато, оно ће вредети erga omnes и бити стварно право. Обрнуто, једно право биће стварно ако вреди erga omnes, а вредиће erga omnes ако је јавно.

Ми мислимо да је законско право прекупа по нашем закону стварно право. Стварно је право због тога што је praesumptio iuris et de iure, да оно постоји чим овлашћени на прекуп докаже, да је презумптивни наследник продавац и да је продавац какво своје непокретно добро продао, под претпоставком, да се он својим тражењем на време обратио. Он не мора да доказује и своје право на прекуп, јер је оно законом одређено и као такво је законска претпоставка. Јавност је за законско право прекупа постигнута тиме што је законом императивно наређено, да такво право постоји; оно се не мора уписивати у баштинске књиге.

То мишљење да је законско право прекупа стварно право заступа г. Ж. Перић, у свом поменутом делу, базирајући га на аустријском и немачком законодавству.

Остаје нам још да видимо: *какво је право вољно право прекупа?*

Видели смо да је оно у Аустријском Праву у начелу лично, а само изузетно стварно. Исто решење се мора усвојити и код нас.

Код законског права прекупа је постигнута јавност, али то није случај код уговорног. Уговорно право прекупа није претпоставка, већ се оно мора доказивати и баш тај терет доказивања пада на онога који тврди да има право прекупа. Трећим лицима се не може наметнути да се распитују о томе, да ли на каквом добру постоји терет уговорног права прекупа, када постајање тога права зависи не од закона, већ просто од воље уговорача; до њих стоји хоће ли га уговорити или не. Па када је уговорени прекуп претежно скривен правни посао, т. ј. потпуно зависан од уговорача, онда је сасвим природно да он вреди само inter partes и да је као такав лично право. То је у сагласности и са начелом што мање ограничености приватне својине, јер би се у противном она исувише ограничила, а тиме и приватно правни саобраћај много укочио. Покретне су ствари нарочито стално у промету и није тешко предвидети шта би било, када би се узело да је уговорно право прекупа стварно право. Онда би свако вршење тога права ништило већ стечене својине трећих лица или давало

право на накнаду штете и тиме потпуно укочио промет економских добара.

И у нашем праву као и у аустријском може се уговорно право прекупа код непокретних добара претворити у стварно ако се оно упише у хипотекарне књиге. Тиме се, за тако уписано право, постиже јавност и онда оно као такво вреди *erga omnes*, што је довољно да буде стварно право.

Врсте права прекупа.

Ми смо видели да наш Грађански Законик познаје две врсте права прекупа: законско право прекупа и уговорно право прекупа. Дефиниција права прекупа уопште наведена је у почетку, а овде, пре него што би прешли

на испитивање свакога права прекупа посебице, да напоменемо, да је законско право прекупа оно право прекупа, чији је извор у самом закону, које је, дакле, самим законом и установљено, што значи да је строго императивне природе, док је уговорно право прекупа оно право прекупа чији је извор у вољи странака, које уговорачи, поред уговора о продаји и куповини као споредан уговор уговоре, чије, дакле, постојање зависи искључиво од воље уговорача. Оно је према томе диспозитивне природе. Поред ове разлике постоје и многе друге, због чега се мора свако право прекупа за себе проучити.

(Наставиће се.)

О рангу чиновника по новом закону.

Др. Л. М. Костић.

До доношења новог Закона о Чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда ми нисмо имали један законски критеријум о рангу појединих чиновника. У пракси, и једанпут у парламентарној дискусији, узимано је да се ранг чиновника равна према њиховој систематској плати. Називи појединих звања нису могли да дају и обавештење о рангу: секретар Универзитета био је са платом начелника, секретар Министарства V. кл. са платом писара судског I. кл. Шта више и у самим министарствима прављене су у последње време неправилности: писар I. кл. једног министарства (на пр. Министарства за Аграрну Реформу) имао је у пару исту плату са секретаром V. кл. једног другог министарства (на пр. Мин. за Трговину и Индустрију, или Мин. за Социјалну Политику). Али ипак, у једном истом надлештву или, шта више, у једној истој струци државне службе те пометње није било; називи звања означивали су и хијерархиски положај. У једном суду био је секретар старији од писара, судија од секретара, а председник од свих. У једном министарству знао се тачно ранг чиновника по функцијама које врше; писар, секретар, инспектор, начелник, генерални директор вршили су *опште* послове у једном централном надлештву, подређујући се у својим одлукама радом доцније споменутом. Назив звања скопчан са функцијом коју представља био је међу чиновницима исте струке за ознаку положаја пре-

тежнији од систематске плате. Начелник треће класе био је старији од инспектора прве, ма да овај последњи има већу плату него он. А да је начелник друге класе старији него инспектор прве са потпуно једнаком платом, или генерални директор старији од свог помоћника, а овај опет од начелника I. класе у Генералној Дирекцији, ма да су исте систематске плате, не треба ни говорити. Исто тако, председник Државног Савета био је старији од самих саветника и ако им је плата била једнака. Према томе, може се узети као правилно да се по ранијем српском чиновничком праву, које је фактично још у снази, ранг чиновника одређивао по систематској плати, у колико *природа и назив самог положаја нису друкчије одређивани*.

У нов Закон о Чиновницима нашли су за сходно да унесу и одредбе о рангу. Члан 117. говори о рангу чиновника исте категорије, члан 118 о рангу чиновника разних категорија. У члану 117. се основно разликовање чини према групи, *ergo* положајној плати, у члану 118. *explicite* према положајној плати. Величина плате остала је и даље критериум за разликовање чиновника по рангу: разлика је само у томе, што се пре узимала у обзир, у недостатку једне одвојене положајне плате, систематска плата уопште. Али да не би ниуједном случају могло бити спора ко је старији, Закон је тачно предвидео и ранг чиновника исте положајне плате. У том слу-

чају биће старији онај веће категорије, а ако је категорија иста, онај који је пре у групи; ако је и то једнако, онда одлучује дужина службе која се рачуна за напредовање или, ако је и то истог трајања, дужина службе која се рачуна за пензију; и најзад, ако се све подудара, датум рођења.

Случајеви на крају споменути биће невероватно ретки ако их уопште и буде. Они су врло чести у војсци, нарочито у свим војскама где се унапређења врше колективно (у Аустрији су била чувена унапређења 1. маја и 1. новембра; мимо тих дана се ретко кад и вршило које унапређење). Тамо су сви официри, који су једног дана свршили школу и били непорочног владања, непрестано се пратили у рангу. Код њих се подударало и дан унапређења у изванредан чин, и дан ступања у официрски кор, и дан ступања у војску одн. школу и т. д. А како код војске мора увек да се зна ко је старији а ко млађи, не испадају чудновате такве одредбе. Код грађанских чиновника пак, где се постављања врше сваког и радног и празничног дана, и где унапређења из групе у групу не бивају аутоматски, скоро никад се не ће догодити да они имају исти број дана најразноврснијих служби. Или тачније: то може да се догоди у исто онолико случајева у колико може да и датум рођења буде исти. И законодавац није био конзеквентан што није и ту диферирао, на пример по азбучном слову имена или презимена.

Па ипак, такво тачно и детаљно предвиђање могло би да буде у пракси и од користи, и да ускрати понекад какву непотребну дискусију. Ако се већ стоји на становишту да чиновницима треба међусобно одредити ранг (ми на пример, не стојимо на том становишту), онда га онако треба одредити свим чиновницима, треба просто омогућити једну чиновничку ранглисту, која наравно неће из техничких разлога још за дуги низ година моћи да се уради. Ми се више бунимо против критериума којим је ранжирање уређено него против ранжирања уопште.

Закон о Чиновницима је поделио чиновнике по положајној плати, одредио број и величину група, али разврставање и распоређивање чиновника он је (изузев само неколико највиших функционера) оставио да реши Краљева Уредба, која ће бити узаконена. Како ће та Уредба, која је више него три месеца након изгласавања Закона угле-

дала света, изгледати., законодавац није знао; баш зато што није имао времена да се с њом позабави, он је пропустио њено доношење Краљу одн. Влади. Они који су са-стављали Уредбу, нашли су се у једној тешкој ситуацији: морали су у осамнаест група да распореде сва звања државне службе (изузев министре и државне подсекретаре). Да је број група био већи, нарочито у првој категорији, где је разноврсност звања највећа, распоређивање би било много лакше. Овако, морало се прибећи томе, да по два и више разнолика титулара звања, који између себе стоје у улози претпостављеног и подчињеног, уђу у исту групу. Тако су, на пример, свуда начелници одељења и инспектори—шефови одсека заједно у четвртој групи прве категорије; инспектори и секретари у петој. Или код Министарства Пошта и Телеграфа у истим групама II. категорије (2 3 и 4. група) и управници пошта и поштански чиновници. Или у појединим министарствима помоћник директора и начелници одељења, и т. д.

И сад по закону настаје ова апсурдна ситуација: помоћник директора може бити млађи у групи од свог начелника, у том случају он је млађи у рангу. Даље: једном инспектору се повери указом вођење одељења, али, или зато што је млад или што је квота треће групе испуњена, остаје у четвртој групи; један инспектор који је дошао у четврту групу пре њега, али чије способности не дозвољавају да напредује и даље и који је намерно задржан као шеф одсека, бива старији у рангу од свога начелника одељења. Ванредан професор универзитета са двадесет година службе и неколико само дана преко тога има већи ранг него редован професор који још није навршио двадесет година службе, али чија је научна репутација захтевала редовну катедру. Исто тако и поштар може бити старији у рангу од свога управника зато што има више година или дана службе од њега, или чак зато што је неколико дана пре рођен, ма да је он у унапређењу намерно прескакан. Са чиновницима разних категорија ствар стоји још горе; један шеф одсека (инспектор) у првој групи друге категорије има мању положајну плату и с тим мањи ранг него секретар у шестој групи прве категорије и далеко мањи него секретар у петој групи прве категорије. Међутим, све до сад секретари су били у свим случајевима апсолутно млађи од инспектора; инспектор најниже класе био је старији од секретара нај-

више. Ту није било, шта више, ни оног прекорачења у плати као између инспектора и начелника. Исто тако, секретари министарстава из треће групе друге категорије биће млађи у рангу од писара прве категорије. Поставља се питање: како може бити једно лице шеф, старешина или уопште претпостављени у служби једноме који има већи ранг? У војсци заиста има таквих случајева; тамо може млађи пуковник да командује дивизијом а старији пуком. Али, у војсци, команданти се постављају указом, исто онако као што се и чиновници добијају указом. И један указ којим се један млађи официр поставља за команданта може формално-правно да, у одређеном случају, измени ранији Указ који је био основа рангу. То је сличан однос као између општег и специјалног закона; овај, ако је доцнији, мења онај први само у тачно одређеном обиму. У грађанству тога нема. Краљ поставља некога за начелника министарства IV. групе; одељење му додељује Министар једним решењем. Да ли може Министар, без законског ослонаца, да му тим да и предност у рангу над једним инспектором који се већ нашао у истој групи, и који је по изреченим прописима чл. 117. старији рангом? То ће питање несумњиво искрснути и у пракси, и није немогуће да, поред правних спорова, доведе и до инсубординације и застоја у раду.

Чланови 117. и 118. Чиновничког Закона, узети за себе, потпуно су и логични и јасни.

Али у вези са Уредбом, која, заједно са Законом и разним правилницима који тек има да се донесу, сачињава објективно право о Чиновницима, ти чланови постају контрадикторни и апсурдни. Њима се постигло баш оно што се хтело да онемогући: несигурност и неправедност, у одређивању ранга, необухваћање свих случајева и т. д.

Ми смо убеђени да су ове неправилности и грешке само плод случаја, јер нико не би могао имати интереса, а најмање људи који су радили на чиновничком законодавству, да омогућавају и фаворизирају горе-наведене ситуације. У развојно време и у хитни донесени су Уредба и Закони, и врло је вероватно да оно што смо навели није једини случај њиховог неподударања или и саме противуречности. Закон о Чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда има више непотпуности, нејасноће и неслагања, тако да његове измене и допуне или један низ законодавних тумачења изгледају неминовни. У том случају могло би се у уводу члана 117. речима: „ранг чиновника исте категорије одређује се овим редом“, додати просто: у колико се он не види из самог њиховог службеног односа. Исто то могло би да се дода у уводу члана 118. То је, по нашем мишљењу, једини начин изласка из ове немогуће и апсурдне ситуације, ако се већ не стане на становиште да се мења и цео систем. Ми би, у својој унутрашњости, пре били за ову другу солуцију.

О исплати новчаних обавеза у злату и страним валутама, закључених до мобилизације, за време окупације, интернирања или у избеглиштву.

— Solicitor —

Закон о ликвидацији мораторног стања имао је изрично да регулише начин исплате три особена случаја новчаних обавеза у злату и страним валутама. То су прво новчане обавезе у злату и страниј валути закључене у земљи или иностранству до момента мобилизације, до 12. 25 јула 1914 године. Други случај обухвата обавезе у злату и страниј валути, закључене у земљи или иностранству од момента мобилизације до момента евакуације земље. Трећи случај обухвата новчане обавезе у злату и страним валутама, закљученим у земљи или иностранству за време окупације. Први случај закон је изрично ре-

гулисао, други случај законом није нарочито предвиђен, трећи случај је само једним делом регулисан.

Први случај обухвата оне новчане обавезе које су у злату или страниј валути закључене до момента мобилизације 12. 25. јула 1914. године. Новчане обавезе и у злату јесу према природи новчаних обавеза, обавезе на вредност, не обавезе на златнике — замениве ствари; чак и онда, када новчана обавеза изрично гласи на ефективно злато, чак и када је новчана обавеза, обавеза на вредност, само ако су том одредбом странке хтеле да нагласе начин исплате а не место

новчане обавезе, да створе обавезе на одређену количину златника као заменљивих ствари. Услед тог битног обележја новчаних обавеза, као обавеза на вредност, дужник по новчаним обавезама овлашћен је да своју обавезу исплати новцем који је у промету на оном месту и оног момента, када и где се има исплата да изврши, без обзира у коме је новцу обавеза закључена. Претварање једне валуте у другу има се израчунати према курсу у месту и времену исплате. Као последица тога излази: да новчане обавезе, закључене у иностранству у страниј валути које се имају исплатити у нашој земљи, може дужник пуноважно исплатити домаћим новцем по дневном курсу. Исто тако обавезе, закључене у једној валути која није више у течају у моменту исплате, дужник може пуноважно исплатити новцем који је у промету. Истина, у нашем грађанском законнику услед његове непотпуности нема изричних одредаба о томе као у модерним европским законцима, али и без тих изричних одредаба то јасно излази из природе новца као општег носиоца вредности.

После рата у нашој земљи као и у свима земљама сем једног малог изузетка, златан новац није више у саобраћају, златан новац изашао је из промета. Златници су сада изгубили обележје новца као општег носиоца вредности, они су остали само чисто заменљиве ствари, постали су роба. Новац у саобраћају је само папирни новац и новчанице, само овим новцем врше се све исплате. Према томе и све новчане обавезе у злату или страниј валути могу се у нашој земљи пуноважно исплатити папирним динарима и такву исплату повериоци су дужни да приме. То је исказано у чл. 15. уредбе о становима од 29. маја 1920. године, где се изрично каже: да су законска средства плаћања свих закупних цена новчанице Народне Банке и државне новчанице. О обавезној исплати у папирним динарима свих новчаних обавеза не може бити дискусије, једино се може поставити питање: по ком курсу треба мењати златне динаре и страну валуту у папирне динаре? У мирно време курс би се одређивао оног дана, када исплата има да се изврши. Али услед ратних догађаја тако би решење било сасвим неправично. Објава рата изазвала је велики и тежак поремећај у свима пословима.

После објаве рата послови који су имали да донесу приходе, из којих би дужници исплаћивали своје обавезе, постали су нелукративни и не-

сигурни а вредност златника је скочила. Било би сад неправично да дужник, коме су услед рата послови рђаво ишли не само поднесе сву штету већ и исплати своје повериоцу огромне добити на ажизи која је услед ратних несрећа силно скочила у корист повериоца. Било би неправично да у економском погледу рат за дужника значи пропаст, а за повериоца богаство. Услед тога једним социјалним законом, законом о ликвидацији мораторног стања та штета услед рата имала је правично да се подели између дужника и повериоца. По чл. 28. тог закона дужници по новчаним обавезама у злату, закљученим пре рата, овлашћени су да своје дугове плаћају у папирним динарима са 3,5% ажизије. На тај је начин исплата свих предратних новчаних обавеза правично регулисана.

Други случај обухвата оне новчане обавезе које су у злату и страниј валути закључене за време трајања рата од момента мобилизације 12/25. јула 1914. године до момента евакуације. За њих истина није предвиђено да ће се њихова исплата вршити у папирним динарима 3,5% ажизије као што је то прописано у § 28. закона о ликвидацији мораторног стања за новчане обавезе у злату, закључене пре мобилизације. Да ли се те обавезе имају испунити по пуној вредности? Ни то се јасно не види. Ако се узме у обзир природа тих новчаних обавеза могло би се аналого осталим законским одредбама а из обзира правичности донети такво решење да се и на те новчане обавезе има проширити § 28. закона о ликвидацији мораторног стања. У прилог оваквог решења говорили би следећи разлози:

1. За то време од мобилизације до евакуације пословни живот се сконцентрисао у главном у Нишу и Скопљу кад је златник од 20. динара вредео 21 динар и било је шпекуланата који су куповали златнике по ту цену, давали их на зајам принуђеним људима, ратницима и њиховим породицама, када су они били у најтежим околностима на ратишту, заробљеничким логорима, у избеглиштву ради њиховог издржавања. Такве позајмице нарочито су лако и чисто правили они који су већ имали своја предратна потраживања у злату и који су се с правом надали да ће њихова предратна потраживања у истим износима покривати садашња њихова задужења у злату. То је њихово очекивање било у толико оправданије што им је већ држава одузела могућност да реализишу своје раније траж-

бине и тако их индиректним путем нагнала на позајмице. Јер су законом од 29. јула 1914. чл. 1. ал. 2. обавезе узете пре 12. јула изрично изједначене са новчаним обавезама закљученим после 12. јула, у погледу обуставе рока плаћања. Тиме је створено оправдано уверење: да ће и начин исплате и једних и других обавеза држава доцније регулисати подједнако. Није било ни мислити да би држава могла предратне дужнике да заштити а ратнима да наметне исплату огромних ажија и на тај начин да их економски упропасти, када је већ у почетку и једне и друге дужнике третирала једнако у погледу обуставе рока плаћања. Зар се могло очекивати да ће законом један

предратни поверилац бити приморан да од свог предратног дужника прими за 1.000 златних динара, на име исплате свог предратног потраживања 1.035 динара, а да ће тај исти човек, када се за време ратовања под највећим тегобама, да би одржао свој живот и живот своје породице, задужи за 1.000 у злату, мислећи да ће тај свој дуг исплатити са оним што буде наплатио од свог предратног дужника, да ће, дакле, тај човек који је тако рећи био присиљен да се задужи, морати да плати зајмодавцу за 1.000 златних динара данас по курсу 15.000 динара?! И у миру закони морају бити правични и давати свима подједнаку заштиту.
(Наставиће се.)

Поводом једног случаја дела одвођења, који је, недавно, расправљен на погрешном разумевању § 188. каз. зак.

Др. Јанићије Јовановић.

Случај који хоћемо да изнесемо пред читаоце „Бранича“, састоји се, у главном, у овоме: Овдашњи Градски Суд оптужио је Првостепеном Суду Ристу Т., за дело из § 188. каз. зак. представљајући да је он — Риста — упознао прив. тужиљу Радмилу Н., и изјављујући јој у присуству њене сестре и зета, да му се она допада и да је намеран оженити се њоме, — успео да се прив. тужиљи приближи па је у ближем познанству с њом одвео у свој стан, ту је дефлорисао и с њом дуже време у блуду живео, купујући јој, као вереници својој, разне ствари и понашајући се према њој као вереници, све дотле, док је једног дана из свог стана није уклонио и потом сасвим и напустио.

Првостепени Суд решио је био да се опт. Риста за ово дело не стави под суд већ у слободу пусти, налазећи да нема никаквог кривичног дела. Но Касациони Суд, примедбама свога I. одељења под Бр. 3725/24. поништио је решење Прв. Суда са ових разлога: Погрешно је суд што оптуженог за представљено дело из § 188. к. з. није ставио под суд, већ се још сад, при решавању, питања о стављању под суд, неправилно упустио у детаљну оцену исказа појединих сведока, онако као при завршеном ислеђењу на главном претресу. По § 161. кр. пост. суд ће, поред осталог, најпре расудити по

тач. I.. је ли дело за које се оптужени оптужује, *уопште казним* по закону и т. д., а тек потом оцениће и да ли постоји представљено дело и да ли има *довољно* основа за стављање под суд. Суд је решење о нестављању оптуженог Ристе под суд засновао на казивању сведока Милована и Михајла, који сведоче: да се тужитељка пред њима изјашњавала, да је оптужени није преваром и обманом да ће се њоме оженити на блуд са њим навео, већ да је она сама на то пристала у намери да би од оптуженог као имућног човека могла добити потребан јој новац. Али постоје сведоче и других сведока који терете оптуженог и утврђују представку прив. тужитељке: да ју је оптужени верио, и под видом и у својству њеног вереника, да ју је одвео у свој стан, те је дефлорисао и затим код себе у стану држао више од два месеца, а по том отерао и напустио. То су сведочење сведока Д. В., Д. Ђ. Л., и М. Ј., Д. П., и Д. од којих су Даница и Драгомир посведочили да су оптужени и тужитељка живели у једној и истој соби и показивали се као вереници, а Даница још и то, да је опт. Риста пред њом признао да је тужитељку дефлорисао и да ће се њоме оженити. Димитрије и Јордан, да су тужитељку слушали по наредби оптуженог и доносили јој разне ствари из дућана оптуженог, а Драга

и Бранко посведочили су, да је оптужени купио тужитељки као својој вереници сав потребан намештај за једну собу; и даље кад се поднетим лекарским уверењем утврђује да је тужитељка пре овога била невинна девојка (*virgo intacta*), али када се њено казивање поткрепљује још и писмом оптуженог у коме изјављује да се држи дате речи и пита тужитељку за кућу, — онда је према свему овоме суд био дужан, не упуштајући се у детаљну оцену сведочења сведока по § 161 кр. п., да оцени: дали у таквој радњи опт. Ристе има уопште кажњивог дела и да ли има довољно основа да је опт. учинио дело за које се оптужује. А при оцени питања о томе да ли постоји и дело из § 187 кр. зак. суд треба да има у виду да се за постојање овог дела захтева да „ко женску преваром или силом одведе, било да је принуди да се с њом са њом венча или да у блудном сношењу са њом живи, било да је другоме на исту целъ преда“. Ово дело одвођења двојако је: или је произведено силом, или преваром. У првом случају, последица је силе принуда у правом или ужем смислу; а у другом случају, кад је, дакле, дело произведено преваром, т. ј. лажним представљањем или обећавањем које може да обмане неког те да само услед тога следеће позиву, ово следовање такође није драговољно него је учињено под утицајем тога лажног обећања, дакле опет принудно у обичном или ширем смислу појма принуде, како је то узето у § 188 кр. зак. п.

Првостепени је суд поступио по овим примедбама и оптуженог ставио под суд и у притвор за дело из § 188. к. з.

Али, после извијаја на главном претресу, првостепени је суд нашао, да у представљеној радњи оптуженог Ристе, нема дела из § 188. кр. зак., па га је својим решењем пустио испод суђења, а прив. тужитељку за накнаду штете упутио на редовну грађанску парницу, осудивши га само на плаћање кривичних трошкова, пошто је тужени својим поступцима изазвао кривично ислеђење противу себе...

По жалбама државног тужиоца и заступ. прив. тужитељке, овај је предмет дошао поново пред Касациони Суд, али сада не у I. одељење, које га је раније расматрало било и по њему дало напред изложене примедбе, већ — противно до сада утврђеној пракси — пренет је у IV. одељење, које је, решењем својим од 2. јуна 1924. Бр. 5297, без икаквих измена, *оснажило* горње решење

првостеп. суда; и, на тај начин је дефинитивно окончан овај кривични процес, који је и у нашој јавности, у своје време, био изазвао велико интересовање.

Нећемо се овом приликом упуштати у испитивање разлога са којих је предмет решен у IV. у место у I. одељењу, нити обраћати пажњу на извесне инсинуације заинтересоване стране; али, с обзиром на то, што се овакви случајеви често појављују на расправи код судова, услед оног традиционалног обичаја нашег народа: „прво жену у кућу, па онда венчање“, — то се морамо позабавити овим питањем, а ово у толико пре, што се слични конкретни случајеви неједнако расправљају код наших судова.

Одмах ћемо напоменути да је горенаведени конкретан случај по нашем убеђењу, расправљен на погрешном разумевању § 188 кр. зак. Јер, одвођење као кривично дело из поменутог законског прописа, састоји се у употреби било силе, било преваре према женској у намери да се она одведе и принуди на венчање, или на живљење у блуду са извршиоцем дела или којим другим лицем. За постигнуће циља потребно је дакле према наведеном зак. пропису, да се као средство употреби било сила, било обмана—превара. Па и у случају кад има саизвољења приватне тужитељке на одвођење и обљубу, ипак с њим тај факт, што је одводиоца по извршеној обљуби прив. тужитељку напустио и отерао, обелодањује непоштену намеру његову и превару за одвођење у циљу извршења обљубе. Па кад стоји то да је одвођење извршено на преваран начин, и сама обљуба извршена је на преваран начин, те је таква радња кажњива по § 188 к. з.

Према томе, кад је, у напред цитираном конкретном случају, оптужени Риста обећао тужитељки Радмили: да ће се са њоме венчати, одвео је у свој стан и почео живети са њом у блуду, а она на то пристала очекујући да он испуни обећање и венча се са њом те је он после извесног времена, уместо тога, њу отерао од себе, — онда је у таквом поступку очигледна превара оптуженог према тужитељки Радмили. Пристанак прив. тужитељке на одлазак у стан оптуженога и на интимни живот са њиме, не искључује ни у колико други елемент дела: принуду. Јер принуда у смислу § 188 к. з. не мора бити само физичком снагом, већ и психолошким путем, што је, у осталом, и једино могуће у случају преваре. Оптужени

је употребио обману: обећање да ће се венчати, да би прив. тужитељку нагонио да са њиме у блуду живи, верујући да она на то иначе неби пристала, — те њен пристанак није слободан, већ последица заблуде, у коју је доведена лажним обећањима оптуженога.

Према свему изложеном у овоме конкретном случају постојали су сви потребни елементи дела из § 188 те је требало оптуженог Ристу и осудити на одговарајућу казну, а не пуштити га без икакве кривичне одговорности противно досадашњој судској пракси.

СУДСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ПРАКСА

Прописи о принудној нагоди ван стечаја не односе се и на Државну Хипотекарну Банку, нити се њима негирају прописи чл. 62 у в. чл. 48 и др. зак. о њеном уређењу.

(Мишљење Опште Седнице Касационог Суда од 7 II. 1925. бр. 800).

Г. Мин. Правде, актом својим од 3 II. 1925. бр. 7135 представио је Касационом Суду, да га је Државна Хипотекарна Банка молила да издејствује Одлуку Опште Седнице Касац. Суда, односно примене § 19. Наредбе Бана Краљевине Хрватске, Славоније и Далмације од 1. рујна 1916. год. Бр. 17500, којим је уведен и уређен поступак у принудној нагоди ван стечаја и преиначена наређења стечојног закона од 28. ожујка 1897 г. и закона о побијању правних дела гледе имовине инсолвентних дужника од 24. ожујка 1897 г., тојест да ли се пропис § 19, поменуте Наредбе има односити и на Банку као повериоца многобројних њених дужника, као и да ли се овом одредбом негира пропис чл. 62. у в. чл. 48. закона о њеном уређењу, који говоре о праву првенства њеног у наплати из заложеног јој имања и праву да се у наплати из имања њеног дужника под стечајем има придржавати једино и искључиво одредбе закона о њеном уређењу, — па је Господин Министар молио Касациони Суд, да му, на основу тачке 2. § 16. закона о својем уређењу, даде своје мишљење по овоме питању, које је од важности по кредит, који Хипотекарна Банка — особито у данашњим приликама — даје грађанима.

Касациони је Суд, у својој општој седници, проучио истакнуто питање и односне законске прописе, па је нашао:

Како су чланом 48. и 62. закона о уређењу Управе Фондова, сада Државне Хипотекарне Банке, као специјалног закона, а ради заштите Управних интереса, прописане на-

рочите одредбе: да она у сваком случају има право *првенствене наплате* за своје потраживање из имања које јој је за ово заложено; да даје хипотекарни зајам само на *прво место* (чл. 12.); да откаже зајам и тражи наплату *и пре рока*, ако би вредност залог опала (чл. 19.); да од свог неуредног дужника *одузме управу* над заложеним имањем (чл. 54.); као и то да имања дужника који падне под стечај, а на којима постоји њена интабулација, *не улазе у стечишну масу*, нити да се на њих односе прописи закона о стечишном поступку, него да се расправљају по одредбама закона о њеном уређењу, — то се, очигледно, поменута Банска Наредба, и остали прописи о „принудној нагоди ван стечаја“, не могу односити на Државну Хипотекарну Банку, нити се њене привилегије, дате јој репоменути специјалним законом, могу сматрати као прећутно укинуте доцнијим законом генералне природе, којим је и код нас уведен закон о принудној нагоди ван стечаја, већ би се то могло учинити само *изречним* одредбама законским *о престанку тих привилегија* и то било доцнијим каквим законом, било изменама у специјалном закону о њеном уређењу, којим су јој те привилегије биле и дате.

Према изложеном, Општа Седница Касационог Суда налази, и, на основу тачке 2. § 16. закона о својем устројству, по овоме питању, даје своје мишљење: *да се пропис § 19. поменуте Наредбе не односи и на Државну Хипотекарну Банку, нити се том наредбом негирају прописи чл. 62. у вези чл. 48. и др. закона о њеном уређењу...*

Међутим, међу неким судијама појавило се и овоме *противно* мишљење, које због његове луцидности и одлучности, износимо пред читаоце „Бранича“. Ово углавном гласи:

„Кад је Закон о принудној нагоди дошао после закона о Уређењу Управе Фондова,

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

онда се по правилима правне теорије о престанку закона има сматрати да се нагода ова односи и на Управу Фондова, јер да је она хтела да Управу Фондова као повериоца задржи у повлашћеном положају, то би у нагоди морало бити изрично предвиђено, пошто је обрнуто тумачење претпоставка, а не један од предвиђених начина у правној теорији о престанку важности закона. Сваки доцнији закон у принципу прећутно укида — мења одредбе ранијег закона, у колико су оне противне одредбама доцнијег закона, па било да се оне налазе у коме закону генералног или специјалног карактера, сем ако нису нарочито овим доцнијим законом одржане у важности. Управа Фондова није привилегисани поверилац у погледу стицања залоге, већ само у погледу наплате из заложеног добра. У погледу стицања залоге она стоји у истом правном положају са осталим повериоцима нагоденог дужника, јер и она, као и остали повериоци, стиче залогу не по специјалном закону о уређењу Управе Фондова, већ по општем закону: — Уредби о Интабулацији. Па кад је нагода као доцнији закон за све залоге стечене по Уредби о Интабулацији поставила извесне одредбе на случај нагоде, онда то важи за све повериоце подједнако без обзира на то, да ли који од њих ужива привилегију каквог специјалног закона односно поступка у наплати из те залоге. Иначе, другчије тумачење одвело би закључку, да дужници Управе Фондова немају права на нагоду. А то би био изузетак, до кога се не долази тумачењем, већ би морао бити нарочито предвиђен баш у самој Уредби о Нагоди...

— Најзад, по овоме питању, постоји и мишљење неколицине судија, по коме би се имало претходно да расправи питање: да ли хрватски закон од 28. априла 1916. г. о принудној нагоди ван стечаја, који је проширен на целу Краљевину чланом 13. закона о буџетским дванајестинама за јануар-фебруар 1922. г., још важи с обзиром на чл. 2. зак. о буџ. дван. за јули 1922. г., или не.

Али, као што се из напредизложенога види, већина није хтела да прихвати ово мишљење, очевидно, из разлога: што јој Министар Правде није то ни тражио.

Међутим, ми налазимо да је Општа Седница требала, у општем интересу, да донесе своју обавезну одлуку и у погледу важности или неважности поменуте нагоде, ово утолико пре што су нека Одељења Касационог

Суда, у неколико конкретних случајева, већ била доносила своје одлуке на основу поменуте Банске нагоде и то, како изгледа, баш у оном времену када је та нагода престала да важи, према недавно у „Политици“ публикованом и одлично документованом чланку г. Д. С. Петковића, адв. орд. Према овоме, пошто су за судове необавезне начелне одлуке Опште Седнице Касац. Суда, за Држ. Хипотекарну Банку неће бити ни од какве практичне важности горепоменуто мишљење Касац. Суда, нити ће се њени интереси њиме моћи заштитити, све док се то питање законодавним путем не расправи, или не издејствује начелна одлука Касационог Суда. *Justitius.*

Један случај окрњења „Законог дела“ — §§ 397. и 497. грађанског закона. — „Законог део“ односи се само на децу (синове и кћери), а не и на унуке или уопште на потомке тестатора.

Стараоци масе пок. Милосава Н. Јовановића упућени су на парницу да код надлежног суда докажу да тестаменат пок. Никодија Јовановића нема важности. Да је пок. Никодије имао синове: Живка, Михајла и Милосава, и кћер Миросаву. Да су Михајло и Милосав умрли пре пок. Никодија и оставили од порода и то: Михајло сина Милоша и кћер Лепосаву а пок. Милосав кћер Видосаву. Да је Живко надживео свога оца пок. Никодија, али да је по смрти пок. Никодија и он умро, не оставивши за собом никог од порода. Да је пок. Никодије оставио тестаменат, којим је оставио својим синовима свега по 100 динара и да је окрњио њихов закони део. Тај тестамент гласи:

„Моја последња воља је да после моје смрти, моје непокретно имање наследи Миросава, моја мал. кћи. Мојим синовима да се сваком по 100 динара да, а мојој жени Анђелији да се даде 4000 динара, што ми је донела као мираз. Све покућанство има се њој дати као и сав намештај.“

Молили су да се овај тестаменат у погледу на Живка и његове наследнике Милоша, Лепосаву и Видосаву огласи за неважећи. Првостепени је суд пресудио био, да се стараоци масе пок. Милосава и Манојла одбију од овог свог тражења, и то са ових разлога: „Субјективно право, као један од главних облика у систему целокупног права, обухвата три категорије права: лично, имовинско и мешовито. Категорија личних права може се односити или на право према сопственој

личности, или на право према другим лицима. Једна од најбитнијих и најкарактеристичнијих страна личних права је најтежиња веза с личношћу, којој то право припада, и по тој, тако тесној вези и трајашност такође права је по времену означена према трајашности саме личности. Отуда је и принцип код личних права да ишчезавају с личношћу за коју су везани. Тај принцип ишчезавања личних права с личношћу санкциониран је у § 33. и 865. гр. зак. У лична, пак, права спада и право на наслеђе, заоставштине умрлог лица. У конкретном случају има сада да се расправи једно питање из субјективног права а из категорије личних права. У представљеном случају спора да је завешталац својим тестаментом искључио из наслеђа свога сина Живка, који га је надживео, а одредио за наследника своју кћер Миросаву те на тај начин повредио лично право Живково из § 477 г. з., — Суд није могао наћи законског ослона, да је тиме повређено и право наслеђа, по праву представљања унука завештаочевих синова пок. Милосава и Милојке. По већ поменутом пропису § 477 гр. з., само закони део на случај смрти мора остати законој деци мушкој, односно женској, који је половина онога што би им по закону припало кад тестамент не би било. Смисао је, дакле. овога прописа да се закони део не може окрњити само законој деци, директним наследницима у *првом колону* а не и онима који долазе после првог колена, по праву представљања. Али осим овога, принцип истакнут у поменутом зак. пропису, као принцип личног права, везан је и за личност наследника и кад, он — наследник — није против тестамент протествовао, ма да је тестатора надживео и није тражио за живота свој закони део, већ му је то право као лично, само за његову личност, — пропало везано смрћу, онда ни деца пок. Михаила и Милосава немају то право те се имају одбити од тражења као незаконитог.

— Но по незадовољству тужилачке стране Београдски Апелациони Суд преиначио је ову пресуду и пресудио : „Да се тестамент пок. Никодија промени у толико: да по исплати, у тестаменту означеног легата жени тестаторовој, половина целокупне заоставштине пок. Никодија припадне тужилачкој маси пок. Милосава и Михаила, односно њиховим наследницима, као законим наследницима пок. Никодија преко сина му пок. Живка, а друга половина да припадне тестаменталном на-

следнику Мирослави, кћери пок. Никодија...“ Разлози за овакво пресуђење били су у главном ови : „По § 477 грађ. зак само закони део на случај смрти мора остати законој деци како мушкој, ако их има, тако и женској, ако мушке нема, невредим, који се састоји у половини дела онога, који би им по закону припао, кад завештаочева расположења не би било. Према томе, кад је признањем парничара као и решењем судије за неспор. дела о упућењу на парницу тужилач. стране утврђено: да је тестатор Никодије умро 1915; а његов наследник пок. Живко 16. јула 1919 год., онда је тестатор морао оставити половину целокупне своје заоставштине своме сину пок. Живку. Кад то тестатор није учинио, онда је јасно да је пок. Живко, коме је окрњен закони део, имао право у смислу § 482 грађ. зак. да уложи протест против завештања пок. Никодија. То пак, што пок. Живко за живота није уложио протест тражећи за себе закони део, који му је ујемчен § 477 гр. з. не може значити да он то није хтео учинити или да се је тога права одрекао, кад ничим није доказано да је тестамент пок. Никодија саопштен био пок. Живку, те да му је на тај начин пружена могућност да против истог уложи протест по § 482 и 483 гр. зак. у в. Чл. 51, 52, 81, 82, 87 прав. о несп. д.

Према томе, како је утврђено да је пок. Живко надживео завештаоца пок. Никодија а ничим није доказано да му је овај тестамент саопштен, то Београд. Апел. Суд налази: да по § 394 грађ. зак. у вези § 473 грађ. з. *à contrario*, наследници пок. Живка — овде тужилачка страна, ступају у сва права, која је пок. Живко за живота имао те да се према томе и тестамент пок. Никодија у смислу § 477 грађ. зак. има редуцирати у толико, што половина његове заоставштине има остати његовом сину Живку, а друга половина кћери му Мирослави као тестаменталном наследнику. Даље Ап. је Суд нашао да не стоји приговор тужене стране: да ни пок. Живко, ни његови наследници не могу нападати овај тестамент у погледу окрњења зак. дела — §§ 478 и 479 грађ. зак. — пошто је пок. Ник. по тим прописима имао право да завештањем између своје деце учини распоред своје имовине по својој вољи. Ово стога, што ако је § 478 грађ. зак. прописано да је отац властан завештањем између деце своје расположење учинити како хоће, и да у том случају нарушењу законог дела нема

места, опет се тај пропис не може тумачити тако као да отац може једног од своје мушке деце на штету другог детета (мушког или женског) сасвим лишити права наслеђа, што би било у супротности са наређењима § 480 грађ. зак. Напротив, § 478 грађ. зак. има се разумети тако, да отац има права тестаментом изједначити у наслеђу своју женску децу са мушком, у ком случају мушка деца немају права протеста што им је закони део окрњен.

Исто тако Беогр. Апел. Суд налази да нема места тражењу тужилачке стране, да се овај тестамент уништи што су њиме синови и жена легатори, пошто им је остављен одређен незнатан део у новцу. Ово стога, што се из тестаamenta пок. Никодија види да је тестатор своје синове сматрао као наследнике, само што им је тачно одредио део наслеђа, на шта је имао права по §§ 451, 452 и 456 грађ. зак. јер се § 469 има односити само на лица која би била закони наследници тестатора, што се најбоље види.

Но Касациони Суд, примедбама свога III одељ. Бр. 10433. од 15-XII-923 год. поништио је горњу пресуду Апелац. Суда са ових разлога: „Погрешно је Беогр. Апелац. Суд узео да је закони део имања пок. Никодија, у погледу наследника Живка $\frac{1}{2}$ целокупног имања па је на тој погрешној поставци донео погрешну пресуду Бр. 5019 којом је досудио половину целокупне заоставштине наследницима пок. Живка. Јер по § 477 грађ. зак. закони део који има остати невредим, јесте око имање које се састоји у половини дела оног имања које би наследнику припало, да је тестатор умро без тестаamenta. У овоме случају, да је пок. Никодије умро без тестаamenta, онда би син му Живко наследио $\frac{1}{3}$ целокупног имања пок. Никодија, а остало имање наследили би на равне части Милош и Видосава, као наследници и представници раније умрлих очева Михајла и Милосава, који су такође били синови пок. Никодија — § 399 грађ. зак. Дакле, као закони део има се овде разумети $\frac{1}{6}$ имања пок. Никодија — у погледу на наследника Живка.

Али, Апелациони Суд је нашао: да не може усвојити ове примедбе како са разлога изнетих у својој горњој пресуди, тако и са ових.

Тачно је то, да се по § 477 грађ. зак. закони део, који има остати невредим, а то је онај део заоставштине који се састоји у половини дела имања које би наследницима

припало, да је тестатор умро без тестаamenta, при прорачуну законог дела не узимају у обзир сви наследници без разлике који би тестатора интестатски наследили или могли наследили, *већ само они који по закону имају право на закони део*, а то су једино закона деца. Па кад по § 481 грађ. зак. „остали по реду законом назначени наследници имају права на закони део,“ то је јасно да се ти наследници (сви остали сем деце-синова односно кћери тестатора) пошто сами немају права на закони део, — не могу ни узимати у рачун при обрачунавању законог дела оних који имају то право. У овоме спору, при обрачунању законог дела Живковог, Касациони Суд узео је у обзир и лица која немају права на закони део а то су Михаило и Милосав синови пок. Никодија, *који су умрли пре оца* те је дакле, дао право на закони део и оним наследницима. који на закони део по закону немају права.

Према томе, правилно би гледиште Касац. Суда било да би син пок. Никодија, Живко, наследио $\frac{1}{3}$ целокупног имања пок. Никодија, само у случају да је Никодије умро без тестаamenta, да би тада остале две трећине наследили на равне делове Милош и Видосава, као закони наследници и представници раније умрлих синова пок. Никодија, Михајла и Милосава, — али и ово само тек тада, да су по смрти пок. Никодија остали и Михајло и Милосав, јер би као закони наследници имали право и то сваки од синова Никодијевих на $\frac{1}{3}$ имања, ако би Никодије умро без тестаamenta; $\frac{1}{6}$ заоставштине ако би Никодије умро а био оставио тестамент којим би учинио распоред са једном половином своје имовине. Али како је по смрти пок. Никодија био у животу само син му Живко а она друга двојица — Михаило и Милосав — умрли пре оца, то Апелац. Суд налази да се у овом случају има узети у обзир при прорачуну законог дела само право Живково, са чега, дакле, Живко односно сад његови наследници имају права на $\frac{1}{2}$ имања пок. Никодија. Тако је од стране Суда и пресуђено.

Касациони Суд, у Својој Општој Седници од 30 априла 1924. год. под бр. 3580. одбацио је ове противразлоге а усвојио горе споменуте примедбе свога одељења. и препоручио Апелационом Суду да по пом. примедбама Касац. Суда и закону и даље поступи.

Међутим, ми налазимо да је правилније мишљење, по коме *не стоје ни примедбе III одељења Касац. Суда ни противразлоги*, од-

дносно пом. пресуда Апелац. Суда, а оно је у главном, овако изражено: Да нема теста-мента Никодијева, у тренутку смрти његове били би његови наследници по самом закону његов тада једини живи син Живко и унук Милош од ранијег му умрлог сина Михајла. Право на законско наслеђе немају Миросава кћи Никодијева, коју искључује њен брат Живко; а тако ни Видосава кћи другог, опет пре Никодија умрлог, Никодијевог сина Милосава, јер би Видосава могла репрезентовати свога оца Милосава само у степену сродства према Никодију, али, долазећи на гај степен, она, у погледу пола, остаје, то што је, женско лице, дакле, била би то што и Миросава, кћи Никодијева, те и Видосаву искључио би из наслеђа Живко, онако исто као и Миросаву. Репрезентација није у оживљавању репрезентованог, него у долажењу на његов сроднички степен, зато овде та репрезентација не користи ништа Видосави. Законски наследници Никодијеви били би, дакле, Живко и Милош, који репрезентује свога оца Михајла, искључујући своју сестру Лепосаву онако исто као што и Живко искључује сестру Миросаву и си-новицу Видосаву Наследили би по половину Никодијевог имања.

Закони део, о којем се говори у § 477 и после њега, јесте: половина онога што би такав наследник као син (односно кћи) на-следио да тестаментa нема. Закони је део Живков, дакле $\frac{1}{4}$ Никодијева имања, а тај му се део по закону не може окрњити те-стаментом. Ништа не мења ствар што је тестаменат из времена док су и друга два сина тестаторова била у животу, јер је овде од значаја моменат наслеђа, а то је моменат смрти тестаторове, и тестаменат све дотле не производи никакво правно дејство.

Д-р Јанићије Јовановић.

Решење о наслеђу не може се изрицати, док се спорно питање о квоти удовичког ужитка између удове и наследника покојникових не пречисти путем парнице.

Удова је положила претензије свога права удовичког ужитка на целокупну покојникову заоставштину.

Наследници су јој те претензије као не-основане оспорили и признали јој право само на извесну квоту.

Судија за Несп. Дела Прв. Суда за Град Београд, прелазећи преко тога оспоравања,

решењем својим од 23. новембра 1919. год. Бр. 19714 огласио је за наследнике покојни-кове заоставштине пријављене сроднике под теретом ужитка покојникове удове, без озна-чавања, колика је квота тога ужитка.

Касациони Суд примелбама својим од 20. априла 1920. г. Бр. 3611 поништио је, по жалби удове покојникове, решење Неспорног Судије из ових разлога: „Кад се из из-јаве удове пок. Н. и његових сестара види, да се питање о количини и обиму удовичког ужитка удове пок. Н. и распрострања овог ужитка и на фидеикомисарно имање, поја-вило као спорно, јер наследнице пок. Н. не признају ово право удови пок. Н. ни у ко-личини ни у обиму, у коме га она тражи, већ мање, — онда ово претходно и спорно питање треба расправити путем спора, на који је судија, према наређењу чл. 2 тач. 7. Правила о Поступању у Неспорним Делима, требало, по оцени свих навода и доказа обеју страна, решењем да упути слабију страну на парницу, те да путем спора своје право утврди...“

Неспорни Судија је усвојио примедбе и по њима поступио.

Може ли Државни Савет решавати по министарским решењима против којих је изјављена жалба, кад министар у одговору на тужбу пристаје да изда ново решење и тражи да Државни Са-вет не узима у разматрање предмет?

Н. Н. као пуномоћник Б., М., и Ђ. тражио је од Министарства Народнoг Здравља одо-брење да његови властодавци могу продати из слободне руке апотеку свога оца пок. Л. бив. апотекара, коју су од оца наследили.

Министар Народнoг Здравља решењем својим Ап. Бр. 25432 од 5. маја 1922. год. одбио га је од тога тражења, налазећи да његови властодавци немају права да продају апотеку свога оца, већ да могу продати само лекове и прибор који се у апотеци налазе на које једино имају права, а концесија апо-теке има припасти држави.

На горње министарско решење Н. Н. је изјавио жалбу Државном Савету 7. августа 1922. г. Државни Савет је доспео тек у фе-бруару 1924. г. да ову жалбу узме у рад и достави г. Министру Народнoг Здравља на одговор. Расмотривши жалбу, дату му у од-говор, Министар Народнoг Здравља, у акту своје Бр. 2931 од 5. фебруара 1924. год. изјавио је Државном Савету следеће:

У вези акта Др. С. од 23. јануара 1924. год. Бр. 15273/23. по предмету тужбе Б., М. и Ђ. .... противу решења мога претходника од 4. априла 1922. г. Ап. Бр. 25432 част ми је изјавити Др. С. да ћу наследницима пок. Л. бив. апотекара *издати друго решење* у смислу одлуке Др. С. Бр. 4080 од 4. маја 1923. г. по предмету апотеке пок. С. М. бив. апотекара из С. и *умолити Др. С. да предмет и не узима у разматрање*“.

Према оваквом одговору Мин. Н. З., Др. С. требао је да, у смислу чл. 55. Уредбе о пословном реду у Др. С. и Управним Судовима а и по досад шњој својој пракси, предмет на који се жалба односи, не узима у решавање, већ да га нерасмотрен врати Мин. Н. З. у смислу захтева Министрова, пошто је обећао да ће дати заинтересованим лицима ново решење, па тек ако би било жалбе односно тужбе на ово ново решење, Др. С. би се поново могао упустити у разматрање истог.

Др. С. није овако поступио, већ је се упустио у решавање спорног предмета и у своје IV. одељењу донео је следећу одлуку — Бр. 1781 од 27. фебруара 1924. године:

„У своје IV. одељењу, састављеном од саветника Јоце Станковића, као председавајућег, Михаила Церовића, Др. Доминика Маца, Др. Мите Мушицког и Ивана Шкарије, као чланова и II. секретара Ђуре Поповића, узео је у разматрање тужбу Н. Н. пуномоћника Б., М. и Ђ., противу решења Министра Народнoг Здравља од 5. маја 1922. год. Ап. Бр. 25432/21., којим се његови властодавци одбијају од тражења да могу сами продати апотеку свога пок. оца Л. па је проучивши како тужбу, решење и остала акта, тако и одговор Министров на тужбу послат писмом од 5. фебруара 1924. г. З. Бр. 2938 нашао: да чл. 24. зак. о Уређењу санит. струке и чувању нар. здравља у својој 14. тачци јасно одређује на који ће се начин продати апотека после смрти њеног сопственика иза кога су остала његова деца. Начин јавне продаје тако је јасно истакнут у тачци 13. истог члана, да се она не може никако довести у везу са продајом по тач. 10. тога закона, по којој само апотекар може, са одобрењем ресорног министра, продати апотеку слободном погодбом. Према томе, закон је јасно подвукао разлику у начину продаје апотеке с обзиром на лица за чији се рачун иста врши и одредио један начин продаје за живота апотекарева а други после његове

смрти“. Одбацује се тужба Н. Н. адвоката пуномоћника Б., М. и Ђ.

* * *

Ми смо већ навели да Др. С. по чл. 55. свога пословника није требао нити је имао права упуштати се у пресуђење спорне ствари, кад је Министар Народнoг Здравља пристао да изда ново решење и захтевао да му се врате нерасмотрена акта, и кад се Д. С. ипак упустио у пресуђење спорне ствари, он је прекорачио границе своје власти и том својом погрешком оштедио Б., М. и Ђ. који би новим решењем Министра Народнoг Здравља били задовољени у своје праву и тражењу.

Да је пак овај поступак Д. С. незаконит, види се најјаче из тога, што је у спорном случају узео на себе *иницијативу* за расправу спорног предмета, а не ресорни Министар. Јер, кад је Министар својим пристанком да молиоцу изда ново решење, у ствари признао неправилност свога решења, противу кога је жалба изјављена, — онда је очевидно да ожалбено решење министрово у моменту решавања спорне ствари у Д. С. није постојало, односно није постојао спор и Д. С. није имао о чему решавати.

И кад није постојало ожалбено решење Д. С. пресуђујући спорну ствар *узео је на себе улогу првостепене судеће власти* (Министра Народнoг Здравља) и донео одлуку за коју је надлежна донети је само првостепена власт

Такав рад Д. С. забрањен је чл. 17. и 18. Закона о Д. С. и Управним Судовима по којима прописима Д. С. може само и једино доносити одлуке по жалбама на решења нижих Управних власти или на решења ресорних министара, ако су министри донели одлуке, као што је случај и овде, — а не узимати на себе право да доноси и одлуке за које су надлежне ниже административне власти, онемогућујући тиме нижим административним властима да најпре оне донесу решење а Д. С. да их само расмотри, наравно ако буде било жалбе од заинтересованих лица.

Износим овај случај на оцену нашем правничком свету с уверењем, да је Д. С. наведеном одлуком учинио грубу повреду основних прописа о устројству Д. С. и са жељом да овај случај остане усамљен.

О самој пресуди Д. С. ја нећу овде да говорим, нити да је коментаришем, али ћу рећи само толико, да је и предатни Д. С. а и

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unizg.hr

поратни доносио из основа другачије одлуке по оваким споровима и да би Д. С. учинио дело правде, ако би на основу чл. 4. Зак. о Д. С. ову ствар изнео пред своју Општу Седницу, која би донела Начелну одлуку обавезну за сва одељења Државног Савета.

О. Б. Благојевић, адвокат.

Одредба § 448-а Грађ. Зак. не односи се на ологографске тестаменте.

Примедбе IV Одељења Касационог Суда од 25. септембра 1922 год. Бр. 7399:

„Кад је спорни тестамент својеручно написан и потписан од стране тестватора пок. И., те је на тај начин имао све услове из § 429 грађ. зак., — онда је неумесно налажење Првостепеног Суда за Град Београд да тај тестамент не вреди само по томе, што га тестватор пок. С. И. није заменио новим тестаментом, у року предвиђеном у § 448-а грађ. зак. пошто је пом. тестамент прављен 28. септембра 1910 год., дакле пре доношења поменутог § 448-а и осталих измена грађ. зак. од 24 маја 1911 год., јер то вреди за оне случајеве кад тестамент по форми не би одговарао прописима закона о изменама и допунама од 24 маја 1911 год.

Према овоме, Београдски Апелациони Суд је погрешно што је одобрио пресуду Првостепеног Суда за Град Београд, нашавши да је иста на закону основана

Београдски Апелациони Суд пресудом својом од 8 марта 1923. год. Бр. 1669 усвојио је те примедбе и признао важност тестаменту око кога је вођен спор. Разлози:

„Усвојив ове примедбе Касационог Суда у свему као обавезне — § 333 Грађ. Суд. Пост., Апелациони Суд је проучио сва акта овог спора, заједно са првостепеном пресудом и учињеним му примедбама па је нашао: да је тестамент пок. С. И. писан 28. септембра 1910 год., дакле пре измена § 448-а грађ. зак. од 24. маја 1911 год., али како је исти тестамент пок. И. сам својеручно писао и потписао, и према томе испунио све услове предвиђене у § 429 грађ. зак. измене и допуне од 24 маја 1911 год. — то, ма да је тестватор И. умро после измене § 448-а грађ. зак. од 24 маја 1911 год., ипак, пошто овај тестамент по својој форми потпуно закону одговара, јер је начињен саобразно законским прописима за то предвиђеним, не може се само по томе што није од тестватора обновљен после измене, узети да само због тога нема вредности; стога су невредећи разлози прво-

степене пресуде, који су противни овим разлозима Апелационог Суда“.

Решењем својим од 10 маја 1923 год. Бр. 3659, Касациони Суд оснажио је пресуду Апелационог Суда.

Раскид пре рата закљученог уговора о куповини — продаји непокретности по Уредби о Ликвидацији Правног Стања Створеног Ратом. — У споровима око поништаја правних послова по реченој Уредби нема места накнади трошкова.

Првостепени Суд за Град Београд, пресудом од 2. марта 1922 год. Бр. 6375, пресудио је: да се раскине уговор, да се тужена страна одбије од противтражења као неоснованог и да накнади тужилачкој страни све парничне трошкове.

Касациони Суд у своје I Одељењу, примедбама својим од 23. маја 1923. Бр. 4065 поништио је пресуду Првостепеног Суда само у погледу питања о досуди парничних трошкова. Разлози:

„Суд је погрешно што је тужену страну осудио и на накнаду плаћања таксе и трошкова позивајући се на § 800 грађ. зак. јер, по овом законском пропису штету је дужан накнадити онај чијом је кривицом она причињена. По томе, да би могло бити речи о накнади штете од стране извесног лица, потребно је утврдити да је дотично лице непосредни проузроковач штете, да је, дакле из радње или нерадње његове штета наступила. Међутим, у овом конкретном случају уговор о куповини — продаји не раскида се због каквог неиспуњења или због какве кривице тужене стране, те да би она била одговорна за таксу и трошкове, већ једино на основу једног изузетног законског прописа (чл. 87. Уредбе о Ликвид. Морат. Стања), донетог услед ванредних ратних прилика у земљи, и то *после* закључења пом. уговора о куповини и продаји између тужене и тужилачке стране.

Стога је потребно, да тај суд претходно оцени: да ли не би било у духу чл. 86 Уредбе о Ликвид. Морат. Стања да таксу и трошкове снесе обе стране, свака своје па да потом донесе другу своју одлуку по овоме предмету.

Првостепени Суд усвојио је те примедбе и изрекао пресуду од 8. септембра 1922. год. Бр. 27481. Разлози:

„Да је тужилац М. Т. Ј. 7 јула 1914. год. продао туженоме Друштву своје непокретно имање, које постоји у В. ул. бр. X,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

за 425.000 — четири стотине двадесет и пет хиљада динара, од које је суме примио 10.000 — дин. Овај факт утврђује се признањем парничара — § 180 Грађ. Суд. Пост., а тако исто писменом тужиоцевим, које је био упутио туженом Друштву 4. октобра 1920 год., а на основу тога писмена тужено Друштво је тражило условно убаштињење на спорно имање, признајући, на тај начин, истинитост садржине пом. писмена односно услова куповине и продаје. Да је уговор о продаји и куповини закључен у означено време, утврђује се писменом туженог Друштва од 25. јуна 1919 год., чији је препис приложен у акту Бр. 5496 — § 189 Грађ. Суд. Пост., а која исправа није оспорена од тужене стране.

Даље Суд је нашао:

По чл. 87 Уредбе, уговор о куповини и продаји непокретности, који је закључен пре рата, остаће у снази само у случају, ако је продавац уручио купцу државину продатог имања.

На тај начин, споразум о важности уговора куповине и продаје непокретности, који је закључен пре рата, има се расправити по одредби наведеног члана Уредбе.

Следствено, ако државина продатог имања није уручена купцу пре рата, уговор се може раскинути на захтев ма које уговарајуће стране.

Према признању парничара § 180. Грађ.

Суд. Пост. тужилац, као продавац, није уручио туженом Друштву државину спорног имања пре рата, у времену извршене продаје, те се, по тражењу тужилачке стране, уговор о куповини и продаји спорног имања има раскинути, у смислу наведеног чл. 87. Уредбе с тим да је тужилац дужан вратити туженој страни примљених 10.000 дин. са 6% интереса од 7. јула 1914 год. да наплате.

Навод тужене стране, да јој тужилац накнади 400.000 дин. на име штете и врати 9.525 франц. франака са законским интересом, као одговарајућу вредност предатних 10.000 дин., неумесан је, пошто је чл. 87. Уредбе, као што је поменуто, предвиђен начин обрачуна између продавца и купца код уговора о непокретности, дајући право једној страни само на непримљену цену, односно повраћај положене суме са 6% год. интереса.

С тога се тужени од овог против-тражења има одбити као неумесног — § 178. Грађ. Суд. Пост.

Свака парнична страна своје трошкове сноси, пошто се у овом случају уговор има раскинути, не са кривице тужене стране, већ на основу једног изузетног законског прописа, који је следовао закљученом уговору.

Касациони Суд, решењем својим од 19 октобра 1922. год. Бр. 8097, оснажио је горњу пресуду Првостепеног Суда.

К О В Ч Е Ж И Ћ

ЗА ГРУБЕ ГРЕШКЕ У СУДСТВУ И АДМИНИСТРАЦИЈИ

Један суд тражи правдање забране стављене по већ извршној пресуди судској!

Код првостепенога суда у В. ставио сам забрану на основу извршне пресуде судске, и забрана је одобрена. Када сам се по том обратио актом суду, да нареди продају узабрањених ствари, пошто је забрана по извршној пресуди, суд ме је одбио за то: што забрану треба „оправдати“!? Лична објашњења, да је „правдање“ тужба за осуду, а да овде већ постоји извршна пресуда по којој је забрана одобрена, и да би свака нова тужба водила новој, осуди за исти дуг, што не може бити, нису убедила судију. Остало је да забрану и по извршној пресуди треба оправдати; ако се и по новој осуди стави за-

брана, опет „правдати“ и т. д., стварати један бесконачни ланац од забрана и осуда!

Меница бланко пренесена не даје овлашћења за рад, већ треба имати засебно пуномоћство?

Код истога суда, по меници бланко пренесеној од притежаоца тражена је, за рачун притежаоца (наредбодавца), забрана акцептанту. У акту тражења адвокат који забрану тражи вели:

„За доказ о овлашћењу за рад служи ми бланко пренос на меници“.

Судија овај бланко пренос не сматра довољним за овлашћење и пуномоћство захтева. Пренос менице који преноси својину за њега, и поред горње изјаве, не доказује пуномоћство (§ 111. трг. зак.).

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Такса за наредбе издате од суда у току спора — Т. Бр. 173 Закона о Таксама.

По Т. Бр. 173 Зак. о Таксама у грађанским споровима плаћа се на тужбу унапред папирна такса „за хартију, наредбе, решења и пресуде код првостепенога суда“. По томе за наредбе издате од суда у току спора не може се наплаћивати засебна такса из Т. Бр. 40. Ипак је судови редовно траже. Суд у К. ми је чак упутио једну тужбу на одговор, са наредбом, да одговор снабдем, поред пријавне таксе, и са 10 динара таксе за наредбу. Код понеких судова има тако опасних „таксатора“, да је чудо да не траже посебну таксу и за употребљену хартију и донесена решења у спору!

Неки судови траже таксу и на преписе од исправа који се прилажу за архив, доставу пореским властима, објаву на судској табли и др. — Т. Бр. 2 з. о т.

Груба погрешка према тач. 5. чл. 34. такс. правилника, који изрично каже, зарад објашњења Т. Бр. 2, да се на преписе поднесене за потребу администрације по предмету не наплаћује такса из Т. Бр. 2. зак. о такс. јер то нису „прилози“ који служе за доказ у предмету, већ копије истих.

Када се то објасни где треба, добија се одговор: „таква је пракса код овога суда“. И тако очигледно рђава пракса бива јача од јасних закона. Хр.

Б Е Л Е Ш К Е

† Никола Ст. Христодуло.

У Београду је преминуо 20 фебруара ове год. у крилу своје породице, после дужег боловања, Никола Ст. Христодуло, адвокат београдски. Покојник је рођен у Нишу 215 децембра 1876. Свршио је правни факултет у Београду на некадањој Великој Школи и Трговачку Академију у Бечу. 1905 год. положио је правозаступнички испит. Постављен исте године за адвоката при Првостепеном Суду за Град Београд, није мењао ни напуштао правозаступнички позив до смрти. — Као студент био је члан „Обилића“ и узимао је видног учешћа у свима омладинским покретима. Суделовао је у балканском и великом европском рату. Као војни обвезник, прешав Албанију, задржао се у Цириху са службом при Црвеном Крсту. У том положају пок. Никола много је допринео да наши ратници и избеглице, растурени по белом свету дођу у додир са члановима својих породица, који су остали под аустријском и бугарском окупацијом, и да се нашим интернираним грађанима по логорима и сиротинјим породицама, који су остали у земљи, пошаље што више помоћи у новцу и стварима. За тај рад и пожртвовање одликован је орденом Св. Саве. — Уживао је увек глас часна и поштена човека, спремног адвоката; био је добар колега и један од најагилнијих чланова нашег Удружења, и један одан пријатељ коме је у данашњем друштву тешко наћи

равна. Бог да му душу прости, нека му је лака земља и светао спомен међу нама!

Застој и претрпаност послова у Београдском Апелацијоном Суду.

Од пре две године, управо од последње законодавне реформе, којом је Апелац. Суду проширен делокруг послова, наступио је у Б. Апелац. Суду толики застој у отправљању послова и толика претрпаност да поједини предмети не долазе на ред ради одлучивања ни после године и више дана од дана доласка. Данас само стоје нерешених неколико хиљада и ако овако даље стање потраје, поједине ствари долазиће на ред за решавање после две и три године.

Узрок томе застоју и тој претрпаности лежи у недовољном броју судија. Он је остао исти, и ако је број предмета, који долазе на расправљање Апелац. Суду, са проширеног делокруга, јако повећан. Два колегијума, како је данас, нису у стању да савладају толики посао па баш кад би и оба непрекидно радиле. Али од два одељења једно често пута због одсутности кога од судија подуже не ради. Ваља знати да Апелац. Суд нема секретаре, који, по квалификацијама, могу замењивати судије. Лица са квалификацијама не примају се тога положаја: плата је мала. И тако, чим је који од судија, с буди каквих разлога, одсутан, — одељење у чијем је саставу не може да ради.

Одавна се поговара о установи *трећег одељења* Апелац. Суда, али се у том правцу ништа не предузима.

У интересу доброг гласа нашег Правосуђа и у интересу пословног света, меродавним факторима је дужност да поменути потребу што пре задовоље, и, по могућству, још у идући финансиски закон унесу потребне одредбе за формирање *трећег одељења* Београд. Апелац. Суда и за повећање плата апелационих секретара, како би се омогућило да на тај положај долазе лица, која, по својим квалификацијама, могу замењивати апелацијоне судије у колегијумима. Д.

Подела судија по одељењима у Београдском Касацијоном Суду.

И. одељење:

Председник Суда: Михајло П. Јовановић
Судије: Лазар Урошевић, Никола Ристић, Милен Стевановић, Михаило Д. Јовановић.

II. одељење:

Председав. судија: Милорад Д. Поповић,
и судије: Јован М. Јовановић, Драгутин Ми-

лићевић, Милан С. Нешковић, Андра Филиповић.

III. одељење:

Председав. судија: Атанасије Продановић,
и судије: Димитрије Богдановић, Драгић Н. Солдатсвић, Д-р. Душан Суботић, Сава Шапчанин.

IV. одељење:

Председав. Судија: Алекса Анђелковић и
Судије: Велимир Ристић, Миливоје Николић,
Војислав Т. Ц. Јанковић, Никола Трпезић.

Подела судија по одељењима у Београдском Апелационом Суду.

I. одељење:

Председник: Изво Ивковић; судије: Андра Динић, Србољуб Ковачевић, Милић Милићевић, Божа Прокић.

II. одељење:

Драг. П. Радојловић, Обрен Поповић, Русомир Јанковић, Момчило Ђ. Здравковић, Божа Катанић.

РАЗНО

Самоубиство због једног невероватно заплетеног средства!

Један енглески дневни лист беше, недавно, објавио један врло чудноват случај самоубиства. Главни узрок који је нагнао несрећног човека да кидише на свој живот, налази се у писму, које је нађено у његовој левој чизми. У том самоубичевом писму стоји од речи до речи ово: „Ожених се једном удовицом која имађаше одраслу кћер. Мој отац, који нас често похађаше, заљуби се у моју пасторку, и ожени се њоме. На тај начин мој рођени отац постаје мој зет, а моја пасторка, — будући сада жена мога оца, — постаде моја мати. После неког времена же-

на ми роди сина, — разуме се, он беше шупрак мога оца и мој ујак, пошто је брат моје маћехе. Жена пак мога оца, а то је моја маћеха, роди такође сина: разуме се он постаје *мој брат*, али у исто време и *мој унук*, пошто беше син моје кћери — пасторке. Моја жена беше такође и моја *баба*, будући је мати моје матере. Према томе ја сам не само супруг своје жене, већ такође и њен унук, и како је супруг моје бабе, сасвим природно и мој дед, ја сам онда и самом себи *деда*!! Зар није ово страшно? и ја бих сада желео да видим тог човека који би све ово могао поднети, и не учинити оно што сам ја морао учинити“.

Уредник:

Д. С. Петковић, адвокат
Књегине Љубице улица број 11.

Штампарија „Меркур“

Београд,
Топличин Венац број 10

Власник:

у име
Удружења Јзвних Правозаступника
Д. С. Петковић, адвокат
Књегине Љубице улица број 11.